

LATVIAN A1 – STANDARD LEVEL – PAPER 1
LETTON A1 – NIVEAU MOYEN – ÉPREUVE 1
LETÓN A1 – NIVEL MEDIO – PRUEBA 1

Thursday 13 May 2010 (afternoon)

Jeudi 13 mai 2010 (après-midi)

Jueves 13 de mayo de 2010 (tarde)

1 hour 30 minutes / 1 heure 30 minutes / 1 hora 30 minutos

INSTRUCTIONS TO CANDIDATES

- Do not open this examination paper until instructed to do so.
- Write a commentary on one passage only. It is not compulsory for you to respond directly to the guiding questions provided. However, you may use them if you wish.

INSTRUCTIONS DESTINÉES AUX CANDIDATS

- N'ouvrez pas cette épreuve avant d'y être autorisé(e).
- Rédigez un commentaire sur un seul des passages. Le commentaire ne doit pas nécessairement répondre aux questions d'orientation fournies. Vous pouvez toutefois les utiliser si vous le désirez.

INSTRUCCIONES PARA LOS ALUMNOS

- No abra esta prueba hasta que se lo autoricen.
- Escriba un comentario sobre un solo fragmento. No es obligatorio responder directamente a las preguntas que se ofrecen a modo de guía. Sin embargo, puede usarlas si lo desea.

Uzraksti komentārus par vienu no sekojošiem tekstiem:

1.

Tev būs nokaut

Vistas

Vistas ir vispopulārākie mājputni. Tās neprasa lielas pūles, ir viegli kopjamas, dēj olas, un arī buljons sanāk labs. Mēdz turēt arī pīles, retāk zosis, tītarus vai fazānus. Ar pīlēm ir neraža, tās mēdz lidot, un tad ej nu sagani tās. Tāpēc bieži vien tām piemēro vieglu kosmētisku operāciju ar šķērēm – spārnu apgriešanu. Tomēr pret pīļu olām man ir aizspriedumi un pīļu gaļas vietā es labprātāk dodu priekšroku vistas gaļai. [...]

Liela daļa vistu bija godīgas, pārējās nē. Godīgās dēja olas pareizajās vietās, uz būros novietotajiem padēklīšiem. Pārējās – kur pagadās. Tas nepavisam nav labi, jo neļauj plānot saimniecību. Iedomājieties – vienā jaukā dienā no krūmiem izlien vesela cāļu saime. Kas notiktu, ja visas vistas tā izrīkotos? Ko Jūs iesāktu ar divdesmit vistu saimēm? Ar trīssimt cāļiem? Tur jau jānojūk arī centīgam saimniekam. Tāpēc ik vakaru tika veikta vistu skaita kontrole, un, ja kāda iztrūka, visa laucinieka ģimene devās meklējumos. Bija jālien pa nātrēm, ērkšķiem, ja vēl sanāca mīzenēs iekāpt, tad vispār vāks. Ja man izdevās pirmajam atrast šo vieglas uzvedības vistu, es viņu trencu ne pa jokam. Šī skrēja kladzinādama, tikmēr no būra izlīda gailis un metās palīgā nepaklausīgajai. Tad nu bija jāizvēlas ko ķert, vistu vai gaili. Tracis ne pa jokam. Kaut kā sadalot flangus uz visiem, mums izdevās iedzīt strupceļā abus putnus. Bet nē. Vista pārleca garajai stībai un mauca tieši krūmos iekšā. Nu, un ja šitā katru vakaru? Nepaklausīgā ātri vien uzprasījās uz pannas. [...]

Cāļi izauga un kļuva par vistām un gailiem. Kādu dienu notika iniciācija, un jaungaili un jaunvistas devās uz mājām pie lielajām vistām. Portatīvais būris nolikts aiz šķūnīša pie siltumnīcas gaidīja jauno paaudzi.

Vectēva kabatas nazīša ar zilo spalvu asmenis bija kļuvis pavisam šaurs – drīzāk tas atgādināja kaut kādu duramo, pīķi. Vectēvs pirms katras kaušanas nazīti kārtīgi uztrina pret galodu. Man nesaprotamā veidā viņš aploja te vienu pusi, te otru, palūkāja ar īkšķi asmens grieztspējas, tad atkal patrīna un beigās notīrīja ar sausu lupatiņu. Uzvilcis gumijoto motobraucēja cimdu vienā rokā, devās uz vistu būra pusi. Vistas nācās ļoti grūti noķert. Vectēvs ielīda mazajā vistu namiņā, lūdza aizvērt durvis, un pēc gāganu kariem nāca no namiņa ārā, turēdams nešpetno vistu rokās.

Vistas parasti krita aiz aveņu pudura, pie lielā kastaņa. Vectēvs pēc tam devās mazgāt rokas, bet es priecīgi nesu spainī iekrauto ķermeni uz virtuvi. Uz plīts karsējās ūdens. Kad lielajā katlā tas bija sācis pamatīgi burbuļot, vecmamma nogrieza gāzi un uzlēja kūpošo verdošo ūdeni nelaiķei spainī. Kamēr ūdens atdzisa, bijusī vista izdvesa kaut kādas skaņas, vai tās nāca no viņas mirušās dvēseles, vai no kurienes, es nesapratu. Es teicu, ka vista vēl kluks, vecmamma iesmējās.

Kautķermenis tika uzlikts uz taburetes, vecmamma sēdēja uz zemā krāsns ķebliša, un es uz vēl mazāka blakus viņai. Vistas spalvas kušķiem vien krita šmucspainī. Mazās spalviņas noplūkt bija pavisam viegli, roka kā kombains plēsa vāliem vien. Grūtāk bija ar garajām spalvām, tām bija ļoti dziļas saknes. Vecmamma uzticēja man pienākumu – ar plaķenēm raut tās ārā. Šādā veidā tās izraut bija pavisam viegli.

Kailā vista, galvu pārmetusi pār taburetes malu, skumji noraudzījās eksekūcijā. Mazās, ar plēvi pārvilktais actiņas abpus sekstei līdz ar ķermeni šūpojās – vistas miesa bija sastingusi. 40 Bez biezās spalvu segas cietais vistas kakls atgādināja kaut ko, kam es nosaukumu vēl nezināju. Vecāmma ar nazi iegrieza kvadrātiņu apkārt vistas izvadorgānu ārējai atverei un līdzīgi darināja caurumu vistas krūtīs. Līdzīgi kā olām mēdz izpūst vidu, tā arī vistas ķermenī darinātie caurumi kalpoja iekšējo orgānu atbrīvošanai. Orgāni bija interesanti. Tur bija gan melns bumbulītis, kuru nedrīkstēja pārdurt, lai nesamaitātu gaļu, gan maisiņš, kuru pārgriežot izbīra veseli graudi un 45 pat akmentiņi, gan dzeltens veidojums, kurā, kā teica vecāmma, rodas olas. Dažreiz vecāmma no vistas izvilka veselu olu, parasti ar mīkstu, mīkstu čaumalu, viena neveikla kustība, un lipīgais šķidrums iztecēja.

Nāciet ēst!

Māras tantei negaršo truša gaļa. Vecāmma stāstīja, ka reiz Māras tante ēdusi kotletes 50 un slavējusi, un nemaz nav vaikstījusies. Tikai vēlāk viņai pateikts, ka tas bijis trusis. Vectēvs gan uz to atbildēja, ka varbūt Māras tante turpat aiz stūra pēc tam atstājusi kotletes. Vai tā bija, vai nē, par to vēsture klusē.

Mamma parasti ņem vistas spārniņu, viņai garšo āda. Es ņemu stilbiņu, tajā nav visādu mazu kauliņu, var normāli ēst. Vectēvs ir pieteicis savas monopoltiesības uz spicīti, kā viņš pats 55 dēvē astīti. Vecmamma šķendējas par mūsu izlepšanu un ņem pirmo gabalu, kas trāpās. Lielākoties tie ir neizteiksmīgi krūšu gabali ar daudziem sīkiem kauliem, kurus pat suņiem nedrīkst dot, lai tie neaizrītos.

Pirmajā dienā visi ēd galertu un sajūsminās. Vēlāk caurspīdīgā masa pārvelkas ar riebiņu baltu tauku kārtu, un es neēdu. Ja vien mamma to nenokasa. Parasti nokasa.

60 – Vēl zupiņu?
– Jā, vienu kausiņu.

Gundars Ignats, *Es* (2008)

- Ar piemēru palīdzību nosauc un raksturo galveno problēmu.
- Komentē stilu un mākslinieciskās izteiksmes līdzekļu lietojumu fragmentā, atbildot uz jautājumu: kādu efektu teksts atstāj uz lasītāju?
- Analizē ironijas nozīmi tekstā.

2.

Soneta

Nu zobins¹ man uz lielu karu trinams
Ar tiem, kas latvju valodu vēl maisa,
Tur „ä, ö, ü, th” un citu kaisa,
Kas vientiesīgam latvim nava minams.

5 Bez tam jums, lieliem vīriem, darīts zināms,
Lai vārdiem, kas bez astes, asti taisa
Vēl klāt un „s” lai vairāk nenoraisa,
Jo citādi man tagad karš ir vinnams².

10 Bet, ja kāds, nenoprazdams šādu lietu,
Ar pliku zobinu man virsū ietu
Un gribētu man’ šķelt kā sīku graudu:

Lai nāk! es, droši palikdams uz vietu,
Tam aplamniekam vēl tik reizi draudu,
Ja nenorimstas, dzīvību tam zaudu³.

Juris Alunāns, *Dziesmiņas* (1856)

¹ zobins: zobens
² vinnams: uzvarams
³ zaudu: atņemu

- Ar piemēru palīdzību analizē dzejoļa formveides principus.
- Cik pārliecinoša ir Juris Alunāns iestāšanās par nacionālo valodu.
- Komentē soneta struktūru.
- Kā, Tavuprāt, dzejolis sasaucas ar šodienu, vai tas nav zaudējis aktualitāti?